

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirimine Ömer Seyfettin’in “Rüşvet” Hikâyesi Örneği

Şeyma KÖKCÜ*

Öz

İletişimin temel birimi olan metinler yabancı dil öğretiminde de önemli bir role sahiptir. Hedef dilin birinci dil konuşurları tarafından nasıl kullanıldığını yansıtmaması, hedef dile ait kültürel öğeleri ve edimsel yapıları içermesi bakımından özgün metinler yabancı dil öğretiminde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bununla birlikte, özgün metnin öğrencilerin düzeyine uygun olmadığı durumlar olmakta ve bu durumda özgün metin, çeşitli değiştirmişlemleriyle öğrencilerin düzeyine uygun hâle getirilmektedir. Bu işlemler, çoğunlukla sezgisel olarak yapılmasına rağmen metin seçiminden değiştirmeye kadar göz önünde bulundurulması gereken ilkeler bulunmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada öncelikle metnin dilbilgisel ve içeriksel özellikleri kapsamında söz konusu ilkeler belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra, bu ilkelere dayanarak B1 düzeyine göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için metin değiştirmiş hedeflenmiştir. Değiştirmiş için Ömer Seyfettin’in ‘Rüşvet’ adlı hikâyesi kullanılmıştır. Hikâye, kurmaca anlatı metni olması sebebiyle öğrencilerde heyecan uyandıracağı ve evrensel retorik şemayla metnin yapısının daha kolay anlaşılacağı düşünülerek seçilmiştir. Hikâyenin çözümlemesi yapılarak kelime ve cümle düzeylerinde değiştirmiş işlemleriyle hikâye B1 düzeyine uygun hâle getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, anlatı metinleri, metin seçim ilkeleri, metin değiştirmiş

* Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Tokat, Türkiye.
Elmek: seyma.kokcu@gop.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-0043-1076>

Geliş Tarihi / Received Date: 20.02.2020
Kabul Tarihi / Accepted Date: 16.09.2020

DOI: diledeara.692048

Text Modification in Teaching Turkish as a Foreign Language: "Rüşvet" by Ömer Seyfettin

Abstract

By enabling the verbal discourse to be permanent in written form, texts play an important role in foreign language teaching. As they reflect cultural components and pragmatic units of the target language (TL) and how the TL is used by native speakers, using authentic texts in teaching foreign languages has been emphasized. On the other hand, the authentic texts may not always fit learners' proficiency level. In such cases, authentic texts are reconstructed according to the learners' needs and proficiency level through some modification. The process of modification is usually carried out intuitively by the teachers. However, some principles should be taken into consideration before choosing a text to modify and while modifying the text. In this respect, this study aims to identify principles of selecting and modifying texts. Then, based on these principles, it was aimed to modify 'Rüşvet', a short story by Ömer Seyfettin, to be used for B1 level Turkish as a foreign language learners. As the story is a fictional narrative text, it was assumed that it would arouse interest in learners and they would comprehend the text easily via the existing rhetorical structure in their minds. To modify the text, it was first analyzed regarding its vocabulary and sentence level structure, and then it was modified accordingly.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, narrative texts, principles of text selection, text modification

Extended Summary

This study aimed to identify the principles of text selection and modification in foreign language teaching. Following that, it was aimed to modify an authentic text, ‘Rüşvet’ by Ömer Seyfettin, to fit B1 level Turkish as a foreign language learners’ needs. The rationale behind this study is that texts have a crucial role in foreign language teaching. A text not only improves learners’ reading ability, it also presents the cultural aspects of the target language. By reading an authentic text, learners can see how the target language is used in the context by the first language speakers as these texts provide readers with real communication contexts. Thus, besides learning the grammar of the target language, they can also learn the sociocultural aspects of it as well, developing their pragmatic competence. Unlike authentic texts, pedagogic materials which are developed for teaching do not reflect the real use of language. They fail to provide the learners with the appropriate and enough input to develop their knowledge regarding the sociocultural aspects of the language. Therefore, language teachers try to use authentic texts while teaching. However, low proficiency level learners might have problems with coping with authentic texts. In such cases, teachers or material developers modify the authentic texts to fit the students’ level by trying to protect the main structure of the text and keeping it a little bit forward from the current situation of the students in relation to comprehensible input theory by Krashen. These modifications can be simplification or elaboration based on the changes conducted in the text. On the other hand, it is seen in the existing studies that the text modifiers usually carry out the changes instinctively. For this reason, this study aimed to suggest some principles to be followed for text modification.

Another important aspect of text modification is the kind of authentic text to be used. Therefore, principles which should be taken into consideration while selecting a text for modification were tried to be identified based on the literature. These principles are related to the lexical items, grammar and content

of a text. To achieve this, first, the role of a text in foreign language teaching has been discussed in relation to the existing literature. Second, narrative texts have been examined as the text in this study is also a fictional narrative text. The reason why a narrative text was used in this study is that narrative texts are appropriate for foreign language learners as they evoke curiosity in them while reading and make them enthusiastic. Third, 'Rüşvet', a short story by Ömer Seyfettin, was introduced briefly and then the text was analyzed in terms of its lexical items and grammar before the modification. In this respect, lexical features including the number of vocabulary items, their word categories, the number of abstract and concrete items, and then the grammatical characteristics like the verb tenses, anaphoras and cataphoras were identified. Fourth, the text was modified at B1 level by taking all the aforementioned results of the text analysis into consideration. The modification was conducted by replacing the vocabulary items that have low frequency with higher ones and the words with figurative meanings with other vocabulary items carrying that figurative meaning in literal form, by reducing the adverbs or prepositions and by changing the dialects with the modern Turkish language. As to the modifications at sentence level, tense changes were made, anaphoras or cataphoras were made clearer, and the complex sentences were divided into a few parts. In conclusion, it is suggested that text modification should not solely be intuitional. If it is carried out by following the principles including both the selection of the text and the modification itself like the ones presented in this study, the modified text can save its authentic characteristics more. Thus, learners can still have access to the pragmatic structures and cultural aspects of the target language and the modification in this study can serve as an example to text modification in teaching Turkish as a foreign language.

Yabancı Dil Öğretiminde Metin

Metin kavramı, en yalın ifadeyle Saussure’ün dil ve söz karşıtlığından yola çıkılarak söze dökülen dilin yazıyla kalıcı hâle gelmesi olarak tanımlanabilir. Söylemler yazıya döküldüklerinde dahi söylem özelliklerini koruyarak sözcelem durumuna bağımlıyken metin sözcelem durumundan bağımsızdır (Korkut 2015: 176). Korkut’un (2015: 176) ifade ettiği gibi “her ikisi de birbirine eklemlenerek anlam yaratan ve belli uzunlukta bir bütün oluştursa da, metin tümcelerden oluşur, söylem ise sözcelerden”. Dilidüzgün (2008: 23) ise alanyazında metin kavramının tanımı üzerine bir uzlaşma olmadığını fakat “tümcenin üstünde bir birim” ya da “tümceler dizisi” gibi tanımların eksik olacağını ifade etmektedir.

İletişimin temel birimi olan metinler, yabancı dil öğretiminde de önemli bir yere sahiptir ve iletişimsel yaklaşımın etkisiyle yaygınlaşan özgün malzeme kullanımı metin kullanımında da ön plana çıkmaktadır. Harmer (1991: 97), özgün malzemeleri dil öğrencileri için değil, anadili konuşurlar için tasarlanmış gerçek dili içeren malzemeler olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, gazete, dergi, broşür, roman, hikâye gibi metin türleri özgün metinlere örnek olarak gösterilebilir. İkinci bir dil öğrenirken/edinirken öğrenciler hedef dilin konuşulduğu toplumun sosyal olarak aktif bir üyesi olabilmek için hedef dilin kültürünü ve kültüre ait işlevsel yapılarını da öğrenmektedirler (Ros i Solé 2007: 206). Öğrenciler özgün metin sayesinde hedef dilin kültürünü ve dilsel yapılarının bağlamda nasıl anlam kazandığını daha yakından ve gerçekçi bir biçimde gözleme olanağı bulabilmektedirler (AlAzri ve Al-Rashdi 2014: 251). Çünkü hedef dilin kültürüyle anlam kazanan deyimler, atasözleri ve metaforlar gibi dilsel öğeler özgün malzemelerde pedagojik amaçla hazırlanan malzemelere kıyasla daha fazla bulunmaktadır. Böylelikle öğrenciler, özgün metinler aracılığıyla bu tür kültürel öğeleri hedef dilin sosyal ve kültürel bağlamlarında nasıl anlam kazandığını görebilirler.

Öte yandan, özgün metinler hedef dilin anadil kullanıcılarına yönelik hazırlanmış için ikinci/yabancı dil öğrencileri özgün metinleri anlamak için yeterli dilbilgisi ve kelime bilgisine sahip olmayabilirler ve bunun sonucu olarak özgün

malzemeyi kavramakta zorlanabilirler (Al Azri ve Al-Rashdi 2014: 252, Aziz vd. 2010: 216). Bu noktada, metni anlaşılır kılma işlemi değiştirimle gerçekleştirilmektedir. Durmuş (2013a: 392), değiştirim işleminin “hedef metin, kaynak metne bazı sözcüksel ve/veya sözdizimsel eklemeler yapılarak, kaynak metinden belirtilen düzeylerde bazı dilsel yapılar çıkarılarak veya kaynak metindeki yapılar hedef metin okuyucusunun nitelik ve beklentilerine uygun olan eş veya yakın değerli dilsel yapılarla değiştirilerek” gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Metin değiştirimine yönelik geleneksel okunabilirlik formülleri ve sezgisel yaklaşımlar bulunmaktadır. Geleneksel okunabilirlik formülleri cümle ve kelime uzunluğuna dayanarak bir metnin zorluğunu ölçen Flesch-Kincaid indeksi gibi formüllerdir (Crossley, Allen ve McNamara 2011: 84). Ateşman da (1997) mevcut formüllerden uyarlayarak Türkçe için bir okunabilirlik formülü geliştirmiştir (aktaran Ülper, 2010: 105). Ancak yapılan çalışmalar bu tür okunabilirlik formüllerinin metindeki tutarlılık, bağlaşıklık, metnin retorik yapısı gibi öğeleri inceleyemediğini ve bu nedenle özellikle yabancı dil öğrenenler için metin değiştirimini ölçmede uygun olmadığını göstermektedir (Crossley vd. 2011: 87, Durmuş 2013b: 140). Sezgisel yaklaşımda ise “ikinci/yabancı dil öğretim elemanlarının sadeleştirme yapmak durumunda kaldıklarında sadeleştirmenin niceliğini ve niteliğini belirlemek için genellikle kendi muhakeme yeteneklerine ve birikimlerine güvenmektedirler” (Durmuş 2013a: s.138). Yapılan çalışmalar metin değiştiriminin çoğunlukla sezgisel olarak yapıldığını göstermektedir (Crossley vd. 2011: 86, Durmuş 2013b: 145). Alanyazındaki çalışmaların birçoğu değiştirilmiş metinlerin özellikle düşük yeterlilik düzeyindeki öğrencilerde daha iyi kavrama sağladığını ortaya koymuştur (Crossley 2018: 5, Oh 2001: 72, Safari ve Montazeri 2017: 74, Yano vd. 1994: 214). Bu doğrultuda, yabancı dil öğretiminde özgün metinleri dil öğretim sürecinden tamamen çıkarmak yerine metnin, değiştirim işlemleriyle öğrenci düzeyine uygun hâle getirilebileceği ve böylelikle özgün metnin özelliklerin belli ölçüde korunabileceği ileri sürülebilir.

Anlatı metinleri

Anlatının pek çok tanımı olmakla birlikte, en çok kabul edilenlerden biri Labov’a (1972) ait olan tanımdır. Labov (1972: 359-360) sözlü anlatıyı “yalnızca geçmiş deneyimlerin değiştirilmeksizin söze dökülerek aktarımı” olarak tanımla-

mıştır. Bu sebeple anlatılarda amaç bilgi vermek değil olayları anlatmaktır. Anlatı çözümlemesindeki ilk model Propp (1928) tarafından masalları çözümlemesiyle ortaya çıkmıştır (Aktaran Yazıcı 2013: 89). Daha sonraları, Labov (1972) sözlü anlatılardan yola çıkarak anlatının özelliklerini incelemiş ve bu özelliklerin evrensel olduğunu ve yazılı anlatılarda da bulunduğunu ortaya koymuştur (Aktaran Yazıcı 2013: 90). Labov (1972: 363) bir anlatının özet, tanıtım, karmaşık olaylar dizisi, değerlendirme, çözümlenme ve sonuç olmak üzere altı bölümden oluşan bir retorik şemaya sahip olduğunu ileri sürmüştür.

Anlatı metinleri hikâye düzlemi ve söylem/anlatım düzlemi olmak üzere iki düzlemden oluşmaktadır. Hikâye düzlemi “olayların zamansal sıraya göre dizildiği ve göndergesel bilginin aktarıldığı düzey” iken söylem/anlatım düzlemi “bu dizilerden oluşan bölümlerin bir tema çerçevesinde hiyerarşik bir yapıya göre düzenlendiği ve öykünün anlatıldığı, bakış açısının aktarıldığı düzey”dir (Koç 1993’ten aktaran Yazıcı 2017: 122). Anlatıcının söylem/anlatım düzleminde olayların kronolojik sıralamasını farklı bir şekilde aktarması mümkündür. Anlatı metinlerinin belirgin özelliklerinden biri de kullanılan zamandır. Labov (1972: 360-361), anlatı metinlerinde çoğunlukla geçmiş zamanın kullanıldığını öne sürmektedir. Benzer şekilde, Dilidüzgün (2008: 123) anlatı metinlerinde geçmiş zamanın olayı bir bütünlük içinde sunduğunu ve en sık kullanılan bir diğer zaman çekimi olan şimdiki zamanın hikâyesinin de betimlemeler gibi ikincil durumları aktardığını ifade etmektedir.

Bir dilin büyük K kültürünün de parçası olan yazınsal metinlerden (Kramsch 2013: 58) edebî anlatı metinlerine gelince bu metin türünde “bir olay, bir olgu ya da bir öykü olayın kahramanlarının, birbirleriyle ilintili olayların belli bir zaman ve uzam içerisine oturtulmasıyla belirlenmiş bir anlatma düzeni izlenerek anlatılır” (Dilidüzgün, 2008, s.121). Edebi anlatı metinlerinin en belirgin özelliği ise içinde kurmaca bulundurmasıdır (Yazıcı 2013: 93). Roman, hikâye, masal gibi metinler kurmaca anlatı metinlerine örnek olarak gösterilebilir. Bu tür anlatı metinlerinde anlam, bilgilendirme amacı güdülmeyeceği için örtük bir şekilde verilebilir. Bu durumda, “örtükleme bir strateji olarak anlatı metinlerinin sezdirimlerle (implication) ve bu sezdirimlerin sonucundaki çıkarımlarla (inference) metnin anlamlandırılmasını ve iletiye ulaşılmasını sağlar” (Yazıcı 2013: 93).

Değiştirim için metin seçim ölçütleri

Yabancı dil öğretiminde özgün metin kullanımının/değiştiriminin yaygınlaşması, metin seçiminde göz önünde bulundurulması gereken ölçütlerin oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu ölçütler dilbilgisel özellikler, içeriksel özellikler ve metnin derste işlenebilirliği olarak üç sınıfta incelenebilir.

Bir metnin öncelikle öğrencilerin dil düzeyine uygun olması gerekmektedir. Yeniden yapılandırma aşamasında özgün metnin yapısını makul ölçüde değiştirebilmek için öğrencinin mevcut dil düzeyinin çok üstünde olmayan metinler seçilmelidir. Böylelikle Krashen'ın (1982) dilsel girdi varsayımı da göz önünde bulundurularak yeni dilsel yapılar öğrencilerin dil düzeylerine uygun derecede zor olur ve metnin anlaşılabilirliği korunabilir. Dilsel yapıların yanı sıra, metnin söz varlığının da öğrencilere uygunluk açısından incelenmesi gerekmektedir. Sadeleştirmeyi asgari düzeyde tutabilmek için kullanım sıklığı yüksek kelimeler ve öğrencilerin bildiği varsayılan kelimeleri içeren metinlerin tercih edilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca Bakan'ın da (2012: 53) ifade ettiği gibi "ağır sanatlı söyleyişlerin, biçimsel özelliklerin bulunmadığı, daha sade görüntüye sahip eserler" tercih edilmelidir. Çünkü deyimler ve metaforlar gibi değişmeceli anlam içeren kullanımlar örtük anlam içermektedir. Bu tür kullanımlardaki örtük iletinin kavranması kültürel artalan bilgisi de gerektirebileceği için öğrencilerin düzeyinin üstünde ise metaforik dil kullanımının olduğu metinler tercih edilmemelidir.

Bunların dışında, çok uzun, eksilteli ve devrik yapıları cümlelerin bulunduğu metinler de her düzeye uygun olmayabileceği için bu yapıların metindeki dağılımı ve metnin tutarlılığı metin seçiminde dikkate alınmalıdır. Ülper (2010: 105) bununla ilgili olarak okunabilirlik başlığı altında uzun kelime ve cümlelerin kısa olanlara göre daha zor okunduğunu ve dolayısıyla anlamlandırmasının da zor olabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde de (2013: 162) "birçok yan cümleden oluşan uzun tümcelerin" ve "kopuk öğelerin" anlaşılabilirliği düşüreceği belirtilmektedir. Çok fazla edat ve bağlaçların bulunduğu cümlelerin anlaşılabilirliği da öğrenciler için zorlayıcı olacaktır. Metnin ağız ve şive özellikleri içermemesi de seçim sürecinde dikkat edilmesi gereken bir başka husustur (Bakan 2012: 51). Son olarak, anlatı metninde zamansal sıçramalar oldukça yaygındır. Fakat bu zamansal sıçramalar kro-

nolojik olarak verilmediği takdirde düşük yeterlilik düzeyindeki öğrenciler metni anlamakta zorluk yaşayabilir. Bu nedenle olayların kronolojik olarak sunulduğu söylem yapılarını içeren metinlerin tercih edilmesi öğrenciler için daha uygun olabilecektir.

Metnin içeriksel özelliklerine gelince öğrencinin konuyu anlaması için hedef dile dair yoğun kültürel artalan bilgisi gerektirmeyen evrensel temalara dayanan ve ilgilerini çekecek bir konu içeren metinler tercih edilmelidir. Durmuş'a göre (2019: 56) kültürel tarafsızlığın bulunduğu doğa olayları, yaşam, arkadaşlık gibi evrensel temalar öğrenciler arasında çatışma çıkma olasılığını düşürecek ve öğrenci katılımını arttıracaktır. Bunlara ek olarak, Ülper (2010: 102) öğrencilerin artalan ve dünya bilgilerinin üzerinde konu içeren bir metnin okunabilirliğinin düşük olacağını iddia etmektedir. Çünkü öğrenci okuduğu metindeki kavramları daha önce gördüyse bu kavramları anlamlandırması daha kolay olacaktır. Bu durumda öğrenci artalan bilgisinin yetersiz kaldığı bir konuyu içeren bir metin okuduğunda kelimeleri anlamakta zorluk yaşayabilir. Metin seçerken dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da metnin uzunluğudur. Ders süresi dikkate alınarak sınıf bağlamında işlenebilecek uzunlukta metinlerin yapılandırma için tercih edilmesi önemlidir.

“Rüşvet” Adlı Hikâyenin Seçilme Nedenleri

Bu çalışmada kullanılacak metni seçerken yukarıda değinilen ölçütler de göz önünde bulundurularak bir kurmaca anlatı türü olan ve Ömer Seyfettin tarafından yazılan “Rüşvet” adlı kısa olay hikâyesi seçilmiştir (Ek 1'e bakınız). Hikâye, bir kurmaca anlatı metni olduğu için öğrencilerin birinci dillerinde kodlanmış anlatı retorik şeması aracılığıyla metnin yapısını kolaylıkla anlayabilecekleri düşünülmüştür. Metnin dilbilgisel özelliklerine gelince anlatıda çok fazla uzun cümle bulunmaması, İstanbul ağzıyla yazılarak ağız ve şive özelliklerinin kullanılmaması, deyimler gibi yoğun artalan bilgisi gerektiren kelime gruplarının olmaması, kullanım sıklığı düşük kelime sayısının az olması, çok yoğun sanatlı söyleyişler olmaması, fakat günlük dil kullanımının olması bu metnin seçilmesinde etkili olmuştur. Bunlara ek olarak metinde olaylar anlatının retorik şemasına uygun bir biçimde ve kronolojik sırada verilmiştir. Zamansal atlamaların açıkça be-

lirtilmesinin de öğrencilerin kavramasını kolaylaştıracağı yönünde yorumlanmıştır. Hikâyede, hikâyeleme ve anlatı zamanlarının dilbilgisel işaretlerle sezdirildiği görülmüştür. Bu durumun, metnin retorik yapısının ve bu iki zaman farkının anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Metnin her kültürde karşılaşılabilecek evrensel bir değer olan dürüstlük-hilekârlık teması çerçevesinde şekillenmesi ve yoğun kültürel artalan bilgisi gerektirmeyen bir konuya sahip olması seçim sürecinde etkili olmuştur. Ayrıca selamlaşma edimleri, dolaylı ricada bulunma, kabul etme gibi Türkçenin söylemsel özelliklerini yansıtan söz edimlerinin kullanılmasının, kültüre özgü dil öğelerinin öğretilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmüştür. Metin, bir olay hikâyesi olduğu için öğrencilerin ilgisini çekeceği ve merak duygularını yüksek düzeyde tutacağı ön görülmüştür. Son olarak, metnin uzunluğunun sınıf içinde kullanıma ve yeniden yapılandırmaya uygun olduğuna karar verilmiştir.

Yeniden Yapılandırılacak Anlatı Metninin Türü, Konusu ve Retorik Yapısı

Bu çalışmada, Maupassant tarzı hikâye olarak da bilinen olay hikâyeciliğinin en önemli ismi olarak kabul edilen Ömer Seyfettin tarafından yazılan bir hikâye olan "Rüşvet" B1 düzeyine göre yeniden yapılandırılacaktır. Metin, Avukat Hacı Namık Efendi ve Ali Hoca olmak üzere iki ana karakter ve Ali Hoca'nın hasmı olan muhtar Huysuzoğlu ile üç kişiden oluşmaktadır. Ömer Seyfettin hikâyede haksız olan Ali Hoca'nın haksız olduğunu bilerek söz konusu konu ile ilgili hasmına dava açması ve bir hile ile davayı kazanmasını ele almaktadır. Olay, çoğunlukla avukatın "dükkân"ı olarak işaret edilen yerde geçmektedir. Ancak zamanla ilgili bir bilgi yoktur.

Metnin retorik yapısına bakıldığında Labov'un (1972) anlatı retorik şemasının bölümlerini görmek mümkündür. Söz konusu anlatı metni özetsiz, olayın geçtiği yeri tasvir eden tanıtım bölümüyle başlamaktadır.

"(1) Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere düşen gölgelerini alacalandırarak, fısıldıyorlardı. (2) Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu."

Bunu takiben görülen geçmiş zaman ekinin kullanımıyla da sezdirilerek karmaşık olaylar dizisinin geldiği ve Labov'un da (1972: 360) ifade ettiği gibi olayların bir akış içinde anlatıldığı görülmektedir.

“(3) Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtlarım uçmasın diye, zümrüt bir kameriyeye benzeyen küçük dükkânının camlarını indirdi.

(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü”

Hikâyede olaylar kronolojik olarak oluş sırasına göre verilmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi anlatı metinlerinde en çok kullanılan zamanlar geçmiş zaman ve şimdiki zamanın hikâyesidir. Bu metinde de en çok görülen geçmiş zamanın kullanıldığı görülmektedir. Metnin ilerleyen bölümünde ise zaman zaman anlatıcının olaylar dizisini aktarmayı bırakıp değerlendirme yaparak olayın avukat için olan önemini okuyucuya gösterdiği ve olayın çözümünü geciktirdiği görülmektedir.

“(38) Namık Efendi haksız davaları alamazdı. (39) Ali Hoca'nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. (40) Fakat, “Bozoyük” köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. (41) Eşek, ahırını beller gibi onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. (42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi.”

Böylelikle anlatıcı aynı zamanda hikâye düzleminden çıkararak söylem/anlatım düzlemine geçmektedir. Ayrıca bu değişiklik görülen geçmiş zaman ekinin kullanımından geniş zamanın hikâyesine olan geçiş aracılığıyla dilbilgisel işaretlere de yansımaktadır. Dilbilgisel işaretlerdeki değişimi metindeki diğer değerlendirmelerde de görmek mümkündür.

“(53) Ali Hoca avukatının heyecanını anlayamıyordu. (54) Ondan yeni hâkimin medhini uzun uzadıya dinledi. (55) Bu zat rüşvetin, hediye korkunç bir düşmanymış! (56) En haklı bir davacı kendisine rüşvet vermeye teşebbüs etse, o saatte onu haksız çıkarırmış!”

“(61) Avukat ümitsizdi. (62) Bu işi hatır için alıyordu. (63) Haksızlık o kadar meydanda idi ki...”

“(68) Bu kadar haksız bir hükmü hâkimin nasıl verdiğine bir haftadır şaşırıyordu.”

İncelenen kurmaca anlatı metninde, anlatıcı üçüncü şahıs olarak yer almaktadır ve olayları müşahit bakış açısıyla aktarmaktadır. Bu tür anlatıcı, olayların

dışında kaldığı için “dış” odakla gördüklerini bir kameraman tarafsızlığıyla okurlara aktarır (Bakır 2015: 36). Bu nedenle okur metindeki kahramanların iç dünyasıyla ilgili sınırlı bilgiye sahip olur ve daha çok çıkarımlarda bulunur. Üçüncü şahısla çekimlenmiş eylemlerle anlatıcının izlerini hikâyede görmek mümkündür. Diğer taraftan, zaman zaman anlatıcı bakış açısı hikâyeden silinmiş ve anlatıcı, hikâye ve okurun arasından çekilmiştir. Aşağıdaki cümleler buna örnek olarak gösterilebilir.

— (8) *Aleyküm selam, Namık Efendi!* (9) *Belaya düştüm.* (10) *Bir dava için geliyorum...*(11) *diye başını salladı.*

— (12) *Ey, gel, biraz konuşalım bakalım.*

— (13) *Konuşalım.*

— (14) *Derdini anlat bana bakayım.*

— (15) *Senden başka zaten kime anlatacağım?”*

Metnin Çözümlemesi

Metni yeniden yapılandırmadan önce hikâye, kelime ve dilbilgisi düzeylerinde bağlaşıklık çerçevesinde çözümlenmiştir. Bir metinde bağlaşıklık “birden çok tümce ya da tümceciğin uygun ‘bağlantı öğeleri’ ile birbirine eklenmesi ve anlamsal olarak birbiriyle çelişmemesi” (Korkut 2015: 178); bağlaşıklık (anlamsal tutarlılık) ise Onursal’ın (2003: 29) belirttiği gibi “derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantıdır”. Başka bir anlatım ile metindeki iletilerin dil içi ve dil dışı dünya ile uyumlu olmasıdır.

Kelime düzeyinde çözümleme

Hikâyedeki kelimeler arasındaki ilişki incelendiğinde şu görünüm elde edilmiştir. Öncelikle hikâye 484 kelimedenden oluşmaktadır. Bu kelimelerden isim soylu olanların fiil soylulardan daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Fiil soylu kelimeler fiiller dışında ad-eylem, ortaç ve ulaçlardan da oluşmaktadır. Ayrıca hikâyede somut adların soyut adlara kıyasla sayıca daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Hikâyede çok sayıda kelimenin temel anlamı dışında *yan anlamda* kullanıldığı görülmüştür. Düzanlam bir kelimenin anlamlaması, yani en değişmez

anlamıyken yananlam ilgili kelimenin anlambirincik demetine yeni bir gücülbirim, başka bir ifadeyle yeni bir anlambiricimciğin eklenmesiyle oluşan anlamdır (Eziler Kıran 2015: 74). Bu kullanımların bir kısmı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Temel Anlamı Dışında Kullanılan Kelimeler

(1) Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere **düşen** gölgelerini alacalandırarak, **fısıldıyorlardı**.

(2) **Kuvvetli** bir rüzgâr esiyordu.

(3) Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtlarım uçmasın diye, **zümrüt** bir kameriye yeye benzeyen küçük dükkânının **camlarını** indirdi.

Metinde kelime düzeyinde bağlaşıklığın gerçekleşmesini sağlayan ögelerden biri de *yinelemeler*dir. Yineleme, “bir sözcüğün anlamının metinde daha önce kullanılmış bir sözcüğün anlamını çeşitli biçimlerde anımsatmasını içerir” (Oktar 1997’den aktaran Taşıgüzel 2004: 77). Metinde en çok yinelenen kelimelerden birinin “dedi” kelimesinin olması (altı kez) anlatı metninin özelliklerinden olan karşılıklı konuşmaları aktarma eylemlerinin kullanımını kanıtlar niteliktedir. En sık yinelenen kelimeler aşağıda gösterilmiştir.

1. dedi (5), dememiş miydin (1)
2. haksızsın (2), haksız (5), haklı (3), haksızlık (1)
3. dava (1), davasını (2), davadan (2), davaları (1), davayı (2), davacı (1)
4. avukat (2), avukatın (1), avukatının (1)

Kelime düzeyinde bağlaşıklığı oluşturan bir diğer yineleme unsuru metinde aynı sözlüksel alana sahip kelimelerin kullanılmasıdır. Sözlüksel alan “en az bir anlambirincikle birbirine bağlanan, en az bir anlambirincikle farklılaşan sözcüklerin oluşturduğu alan” olarak tanımlanmaktadır (Eziler Kıran, 2015, s. 77). İncelenen hikâyede aynı sözlüksel alanda kullanılan kelimeler şu şekildedir:

1. dava, belaya düşmek, hasım, haksız, haklı, davadan vazgeçmek, davayı kaybetmek, davayı kazanmak, dava almak, vekalet, hakim, davacı, avukat, hüküm vermek, rüşvet, düşman.
2. dükkân, yazıhane, sedir, peyke
3. Köylü, sarıklı, yular, at, heybe
4. Çınar ağaçları, ceviz, rüzgâr, esmek, uçmak, fısıldamak
4. Gölge, alacalandırmak, parlamak,

Yukarıda belirtilen söz varlığı çözümleme bulguları sadeleştirme sürecinde anlam bütünlüğünü bozmamak için öğrencilerin düzeyine göre korunacak ya da düzeylerine uygun şekilde değiştirilecektir.

Dilbilgisi düzeyinde çözümleme

Bir metinde anlamsal tutarlılık kelime düzeyine ek olarak dilbilgisel öğeler arasındaki ilişkiye de dayanmaktadır. İncelenen anlatı metninin dilbilgisel özellikleri ile ilgili genel görünüm şu şekildedir. Metindeki en uzun cümle 24 kelimedenden oluşmaktadır. Uzun cümleler çoğunlukla virgül “,” ile birbirinden ayrılmıştır. “dedi” kelimesinin kullanımıyla kahramanların konuşmaları doğrudan aktarılmıştır. Bu cümleler aşağıda gösterilmiştir.

(5) “*Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle vakitsiz ne arıyorsun burada?*”

(27) “*Sen haksızsın Ali Hoca! dedi.*”

(44) “*Kaybedince bana darılmayacaksın! dedi.*”

(58) “*Namık Efendi: — Amin, amin! dedi.*”

(67) “*Hoşgeldin be! Ne dersin, davayı kazandık! dedi.*”

Metinde karşılıklı konuşmaların çoğunlukla soru cevap şeklinde geliştiği görülmektedir. Buna dayanarak metnin günlük konuşmadaki gibi gerçek iletişim durumlarını yansıttığı söylenebilir. Metindeki soru cümlelerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

(47) “*—Hâkime güzel bir koç göndersem?..*”

(48) “*—Ne?..*”

(49) “*—O vakit davayı kazanamaz mıyım?*”

(50) “*—O vakit hiç şüphesiz kaybedersin işte!..*”

Anlatı metninde gerçek iletişim durumlarını yansıtan bir başka unsur söz edimleridir. Hymes (1972), iletişimsel yetiyi açıklarken söz edimleri üzerinde durmaktadır ve iletişimsel yetiyi dil kullanıcılarının söz edimlerini kullanabilme-yi başarabilme, bu edimlerle sözlü iletişime katılabilme ve diğerlerinin söz edimleri kullanımını değerlendirebilme becerisi olarak açıklamaktadır (Aktaran Wardhaugh ve Fuller 2015: 231). Söz edimleri, dile getirildiğinde soru sorma, emir verme, rica etme gibi eylemlerin gerçekleştirilmesini sağlayan işlevsel birimlerdir (Yule 1996: 47). İncelenen anlatı metninde selamlaşma, rica ve kabul söz edimle-

rinin kullanıldığı görölmüştür. Rica ve kabul söz edimlerinin bulunduğu ifadeler aşağıda gösterilmiştir.

Rica söz edimleri	Kabul söz edimleri
(9) Belaya düştüm. (10) Bir dava için geliyorum...(11) diye başımı salladı.	— (12) Ey, gel, biraz konuşalım bakalım.
— (15) Senden başka zaten kime anlatacağım?	(43) Pekâlâ, senin bu işine bağayım.

Yukarıdaki rica söz edimleri incelendiğinde, bunların dolaylı söz edimleri olduğu görölmektedir. Dolaylı söz edimleri dilsel yapı ve işlev doğrudan ilişkili olmadığında gerçekteşmektedir (Searle 1979: 30). Yukarıdaki rica söz edimlerinin birincisinde hikâyenin kahramanlarından Ali Hoca avukatın yardımına olan ihtiyacını dile getirerek rica dolaylı bir şekilde gerçekteşirmiştir. İkinci rica edimine Brown ve Levinson'ın (1978) incelik kuramı çerçevesinde bakıldığında aynı kahramanın bu kez avukatın bu dava için ne kadar bilge ve önemli olduğunu sezdirerek avukatın “olumlu yüz”üne hitap ederek rica edimini oluşturduğu görölmektedir. Olumlu yüz, başkaları tarafından onaylanma isteğine işaret ederken olumsuz yüz, eylem özgürlüğüne sahip olma ya da bağımsız olma isteği ile ilgilidir (Brown & Levinson, 1978: 70). Kabul söz edimlerine gelince (12) numaralı sözce incelendiğinde avukatın konuşmayı kabul etmesine rağmen rahatsız olduğu ve olumsuz yüzünün zarar gördüğu öne sürülebilir. Fakat avukat bunu doğrudan dile getirmemektedir. Söz edimlerindeki bu dolaylılığın sebebi bir kültürün kendine özgü toplumsal özellikleri ile açıklanabilir. Yemenici (1996: 38) Türk toplumunun iletişimde doğrudan ifadeler kullanmak yerine daha çok dolaylı ifadeler kullandığını, kişilerin iletiyi bağlamdan çıkarmalarının beklendiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda anlatı metnindeki söz edimlerinin Türk toplumundaki gerçekteş iletişim durumlarını yansıttığı öne sürülebilir.

Bunlara ek olarak, metinde *eksiltili* cümleler bulunmaktadır. Günlük konuşma dilinde eksiltili ifadelerin fazlaca kullanıldığı göz önüne alınırsa metnin bu eksiltilelerle gerçekteş dilsel girdileri/konuşmaları yansıttığı düşünülebilir. Eksiltili cümlelerden örnekler aşağıda koyu harflerle gösterilmiştir.

— (14) Derdini anlat bana bakayım.

— (15) **Senden başka zaten kime anlatacağım? (derdimi)**

— (28) Haksız mıyım?

— (29) **Evet. (haksızsın)**

— (74) Evet, ama sen bana **"Rüşvet düşmandır (hâkim), kim hediye verirse (hâkime) haksız çıkar"** dememiş miydin?

Artgönderim ve öngönderime gelince bir metinde bağlaşıklık izleksel devamlılığı sağlayan bazı öğelerin yinelenmesiyle de gerçekleşmektedir. Bu yinelenmelerden birinci tür "daha önce ifade edilmiş olan bir izleğin ya da yeni bilginin daha sonra yinelenmesi" olarak açıklanan artgönderimdir (Korkut 2015: 187). İncelenen metinden bir aynı adla artgönderim örneği şöyledir;

"(1) Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere düşen gölgelerini alacalandırarak, fısıldıyorlardı. ... (82) Meydandaki büyük çınar ağaçlarının derin fısıltıları, kapıda ayakta duran Ali Hoca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyor; duvarlarına eski vilayet gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu..."

Öngönderim ise "daha sonra açıklanacak olan bir sözcük veya söz öbeğinin, söz dizimi içinde daha önce yer almasıdır" (Korkut 2015: 188). Örneğin, incelenen hikâyedeki karakterlerden olan Ali Hoca okuyucunun karşısına önce "köylü" olarak çıkmaktadır.

"(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü:

"— (5) Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle vakitsiz ne arıyorsun burada?"

Anlatı metinleri geçmiş deneyimler hakkında oldukları için bu tür metinlerdeki cümleler çoğunlukla geçmiş zaman eylemleri içermektedir. İncelenen anlatı metninde de buna benzer şekilde cümlelerde en sık (34 kez) görülen geçmiş zaman ekinin kullanıldığı görülmüştür. Anlatı metninde görülen geçmiş zaman eki kullanımının sayıca fazla olmasının yanı sıra farklı eylem zamanlarının kullanımıyla hikâye ve anlatı zamanları arasındaki fark da ortaya çıkmaktadır. Çünkü anlatı metinlerinde zaman zaman hikâyeye düzlemi dursa da anlatıcı başka bir bilgi verirken söylem/anlatım düzlemine geçmektedir ve bu sırada dilbilgisel

işaretleme de değişmektedir. Dilbilgisel işaretlemelelerdeki değişimler sayesinde öğrencilerin hikâye ve söylem/anlatım düzlemleri arasındaki geçişleri daha kolay anlayabileceği öne sürülebilir.

Yazıcı (2013: 93), kurmaca anlatı metinlerinde bilgilendirici metinlerin aksine iletinin örtük bir şekilde verildiğini ve bunun sezdirim ve sezdirime dayanan çıkarımlarla gerçekleştiğini ifade etmektedir. Örneğin, hikâyedeki avukata ait “Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle vakitsiz ne arıyorsun burada? Daha pazara iki gün var...” cümlesinden avukatın Ali Hoca’nın gelişinden rahatsızlık duyduğu sezilmektedir. Bu durum, Yemenici’nin (1996: 38) Türk toplumu gibi bağlama çok duyarlı olan ve dolaylı anlatımın yaygın olduğu toplumlarla ilgili yargısı ile de örtüşmektedir. Yemenici (1996: 38), bu tür toplumlarda duyguların ayıplanma korkusuyla açıkça dile getirilmediğini, sezdirimlerle anlaşılmasının beklendiğini ifade etmektedir. şu cümleler çıkarıma örnek olarak gösterilebilir. “Namık Efendi haksız davaları alamazdı. Ali Hoca’nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. Fakat ‘Bozoyük’ köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. Eşek, ahırımı beller gibi onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi.” Bu cümlelerden avukatın davayı kişisel çıkarları için alacağı çıkarımı yapılabilmektedir.

“Rüşvet” Adlı Hikâyenin B1 Düzeyine Uyarlanması

Bu alışmada, “Rüşvet” adlı hikâye Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’ne göre öğrencilerin B1 düzeyinde bilmeleri gerektiği varsayılan yeterliliklere ve B1 düzeyinde işlenen dilbilgisi konularına göre yeniden yapılandırılacaktır. Özgün metinde nedenleştirme amacıyla “diye” kullanıldığı görülmüştür. Ankara Üniversitesi TÖMER’de bu yapı B1 düzeyin son evrelerine doğru öğretildiği için B1 düzeyine göre bir adım zor olarak (i+1) kabul edilmiş, öğretilmesi hedeflenerek değiştirilen metinde korunmuş ve metne uygun başka yerlerde de eklenmiştir.

Söz varlığı düzeyinde değiştirim

Durmuş’a göre (2013a: 401) hedef öğrenci grubunun bilmediği düşünölen düşük kullanım sıklığı olan kelimeler, bir uzmanlık ile ilgili kelimeler, değişmeli anlamda kullanılan deyimler veya metaforlar metinden çıkarılabilir. Bunların

yerine kullanım sıklığı daha yüksek kelimeler, eş ve yakın anlamlı kelimeler kullanılabilir. Bunun dışında zaman zaman açıklama ile de sadeleştirme yapılabilir. "Açıklama, hedef kitlenin anlamasının önünde engel olarak görülen sözcüksel yapıların yerine onların eş anlamlısı olan veya bir ifade şeklinde bu sözcükleri açıklayan sözcük veya sözcük gruplarının kullanımı ile ortaya çıkmaktadır" (Durmuş 2013a: 399). Bu doğrultuda yapılan değişimler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Kullanım Sıklığı Düşük Kelimelerin Değiştirimi*

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin
(1) Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere düşen gölgelerini alacalandırarak, fısıldıyorlardı.	(1) Çarşı meydanındaki büyük çınar ağaçlarının gölgeleri rüzgârla hareket ediyordu.
(3) Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtlarım uçmasın diye zümrüt bir kameriyeye benzeyen küçük dükkânının camlarını indirdi.	(3) Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtlarım uçmasın diye yeşil bir çardağa benzeyen küçük dükkânının camlarını indirdi.
(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, ...	(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken çantası omuzunda, ...
(19) Heybesini yanına koydu	(19) Çantasını yanına koydu
(16) Atının yularını peykenin destek direğine bağladı.	(16) Atının yularını tahta sedirinin destek direğine bağladı.
(20) Namık Efendi'nin uzattığı tabakadan sigara sararken davasını anlattı.	(20) Namık Efendi'nin uzattığı sigara kutusundan sigara sararken davasını anlattı.
(21) Hasmı , köyün muhtarı Huysuzoğlu'ydü.	(21) Düşmanı , köyün muhtarı Huysuzoğlu'ydü.
(78) Hasmım , muhtar Huysuzoğlu'nun ismini verdim.	(78) Düşmanım , muhtar Huysuzoğlu'nun ismini verdim.

(41) Eşek, ahırını beller gibi onun dükkânını bellemişler , hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi	(41) Eşek, ahırını öğrendiği gibi onun dükkânını öğrenmişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı alışkanlık hâline getirmişlerdi .
(42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi	(42) Kışlık tahlı da hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi.
(54) Ondan yeni hâkimin medhini uzun uzadıya dinledi.	(54) Ondan yeni hâkimin övülmesini uzun uzadıya dinledi.
(55) Bu zat rüşvetin, hediyein korkunç bir düşmanıymış!	(55) Bu kişi rüşvetin, hediyein korkunç bir düşmanıymış!
(56) En haklı bir davacı kendisine rüşvet vermeye teşebbüs etse o saatte onu haksız çıkarırmış	(56) En haklı bir davacı kendisine rüşvet vermeyi denese o saatte onu haksız çıkarırmış
(65) Namık Efendi bir arzuhal yazıyordu.	(65) Namık Efendi bir dilekçe yazıyordu.
(67) Hoşgeldin be! Ne dersin, davayı kazandık!	(67) Hoş geldin be! Davayı kazandık!
(82) (...) duvarlarına eski vilayet gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...	(82) (...) duvarlarına eski şehir gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...
(68) Bu kadar haksız bir hükmü hâkimin nasıl verdiği bir haftadır şaşıyordu.	(68) Bu kadar haksız bir karaarı hâkimin nasıl verdiği bir haftadır şaşıyordu.

Ayrıca yananlamıyla kullanılan kelimeler aynı anlamı temel anlamıyla verecek kelimelerle değiştirilebileceği (Durmuş 2013a: 402) önerisine dayanarak metindeki yananlamlı kelimelerin bazıları değiştirilmiştir. Bu değişimler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yan Anlamlı Kelimelerin Değiştirimi

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirim İşlemi
(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü:	(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu kilolu bir köylünün yaklaştığını gördü:	“yuvarlak” kelimesi yerine aynı anlamı temel anlamıyla karıştılayacak “kilolu” kelimesi kullanılmıştır.
(5) Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle vakitsiz ne arıyorsun burada?	(5) Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle uygun olmayan bir zamanda ne arıyorsun burada?	“vakitsiz” kelimesi metinden çıkartılmış, açıklama ile aynı anlamı veren “uygun olmayan bir zamanda” söz grubu ile değiştirilmiştir.
(9) Belaya düşüm.	(9) Bir bela var.	“belaya düşmek” yerine aynı anlamı veren “bir bela var” söz grubu kullanılmıştır.
(23) Şimdi o, neden sonra bu binayı kabullenmeye kalkıyordu.	(23) Şimdi o, neden sonra bu binayı sahiplenmek istiyordu.	“kabullenmeye kalkıyordu” söz grubu daha temel anlamlı olduğu düşünülerek “sahiplenmek istiyordu” söz grubuyla değiştirilmiştir.
(31) Neye binayı yaparken sesini çıkarmamış?	(31) Niye binayı yaparken itiraz etmemiş?	“ses çıkarmamak” söz grubu temel anlamıyla aynı anlamı veren” itiraz etmek söz grubu ile değiştirilmiştir.
(32) Çıkarmasın.	(32) İtiraz etmesin.	

(57) Ali Hoca: — Allah böyle doğruları dünya yüzünden eksik etmesin!	(57) Ali Hoca: — Allah böyle dürüst insanları dünyadan eksik etmesin!	“böyle doğrular” de- ğiştirim cümlesinde- ki “doğrular” keli- mesi yerine “dürüst” kelimesi kullanarak değiştirim cümle- si tamamlanmış ve “yüzünden” kelimesi kaldırılmıştır.
(82) Meydandaki büyük çı- nar ağaçlarının derin fısıltı- ları, ...	(82) Meydandaki büyük çı- nar ağaçlarının rüzgârda çıkardığı sesler, ...	Temel anlamı dışın- da kullanılan “fısıltı” yerine “rüzgârda çı- kardığı sesler” keli- mesi kullanılmıştır.

Durmuş (2013a: 402), zarfların, edatların, ulaçları ve ortaçların öğrencinin düzeyine uygun olmadığı takdirde “bağımsız tümce veya bağlaçla birbirine bağlanmış iki bağımlı tümceye ya da tek kelime veya ikileme biçimindeki kelimelerden oluşan zarflara” dönüştürülebileceğini önermektedir. Bu bağlamda, çözümleme sonucunda anlatımı sadeleştirmek için “Rüşvet” adlı hikâyedeki zarflar, ulaçlar ve ortaçlar incelenerek daha az miktarda kullanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede yapılan değiştirimler aşığıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 4’e bakınız).

Tablo 4. *Kelime Düzeyinde Zarf, Edat, Ulaç Ve Ortaç Değiştirimi*

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirim İşlemi
(22) Ona ait bir arsana- nın üzerine Ali Hoca vaktiyle bir bina yap- tırmıştı.	(22) Ona ait bir arsana- nın üzerine Ali Hoca bir bina yaptırmıştı	Eylemdeki görülen geçmiş zamanın hikâyesi kullanı- mı yapılan eylemin uzak geçmişte olduğu anlamını verdiği için “vaktiyle” zarfı çıkartılmıştır.

(23) Şimdi o, neden sonra bu binayı kabul- lenmeye kalkıyordu.	(23) Şimdi Huysuzoğlu, arsa kendisinin diye bu binayı sahiplenmek isti- yordu.	“neden sonra” zarfı bağ- laşıklığı etkilemediği için çıkarılmıştır. Ayrıca öğretilmesi hedeflenen “diye” nedenleştirme edatı eklenerek cümle yeniden oluşturulmuştur.
(54) Ondan yeni hâkimin medhini uzun uzadıya dinledi.	(54) Ondan yeni hâkimin övülmesini uzun uzun dinledi.	“uzun uzadıya” zarfı “uzadı- ya” kelimesinin anlaşılması zor olabileceğinden “uzun uzun” olarak değiştirildi.
(56) En haklı bir davacı kendisine rüşvet ver- meye teşebbüs etse, o saatte onu haksız çıkara- rılmış	(56) En haklı bir davacı kendisine rüşvet vermeyi denese, onu haksız çıkara- rılmış	“o saatte” zarfı cümleden çıkarılmıştır.
(42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tama- mıyla oradan gelirdi.	(42) Kışlık tahılı da çoğunlukla oradan ge- lirdi.	“hemen hemen” ve “tama- mıyla” çıkartılarak aynı anlamda olan “çoğunlukla” eklenmiştir.

Bunların yanı sıra metinde çok az olan halk ağzı kullanımları da değiştirilerek İstanbul ağzıyla yeniden yazılmıştır. Bu değişiklikler şöyledir:

Tablo 5. Halk Ağzı Kullanımlarını Değiştirme

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin
(12) Ey , gel, biraz konuşalım bakalım	(12) Tamam , gel, biraz konuşalım bakalım
(31) Neye binayı yaparken sesini çıkarmamış?	(31) Niye binayı yaparken sesini çıkarmamış?
Darılmam ama neye kaybedeceksin?	Darılmam ama niye kaybedeceksin?
(67) Hoşgeldin be! Davayı kazandık!	(67) Hoşgeldin! Davayı kazandık!

Sözdizim düzeyinde değiştirim

Durmuş (2013a: 402), metin değiştirim sürecini incelediği çalışmasında sözdizimsel düzeyde yapılabilecek değiştirim işlemlerine devrik cümleleri kurallı hâle getirme, zamirleri açık isimli göndermelere çevirme, uzun ve karmaşık cümleleri bölme, uzun tasvir ifadelerini kısaltma, eksilteli cümleleri tamamlamayı,

artgönderimsel ve öngönderimsel ifadeleri belirtik duruma getirmeyi önermektedir. Benzer şekilde, Özmen (2019: 140) daha sade bir metin için zamansal ilişkilerin standart duruma getirilmesini bir sadeleştirme işlemi olarak sunmaktadır. Bu öneriler çerçevesinde “Rüşvet” adlı hikâyede sözdizimsel düzeyde yapılan değişimler aşağıda gösterilmiştir. İlk olarak, zamir artgönderimleri daha belirtik cümlelere çevrilmeye çalışılmıştır (Tablo 6’ya bakınız).

Tablo 6. *Zamir Artgönderimlerinin Açık İsim Göndermelerine Dönüştürülmesi*

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirme İşlemi
(21) Hasmı, köyün muhtarı Huysuzoğlu’ydu. (22) Ona ait bir arsanın üzerine Ali Hoca vaktiyle bir bina yaptırmıştı. (23) Şimdi o , neden sonra bu binayı kabullenmeye kalkıyordu.	(21) Düşmanı, köyün muhtarı Huysuzoğlu’ydu. (22) Huysuzoğlu’na ait bir arsanın üzerine Ali Hoca bir bina yaptırmıştı. (23) Şimdi Huysuzoğlu , arsa onun diye bu binayı sahiplenmek istiyordu.	Zamir artgönderimi belirtik hâle getirilmiştir. (Diğer değişiklikler yukarıda daha önce gösterilmiştir)
(38) Namık Efendi haksız davaları alamazdı. (39) Ali Hoca’nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. (40) Fakat, “Bozoyük” köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. (41) Eşek, ahırını beller gibi onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. (42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi.	(38) Namık Efendi haksız davaları alamazdı. (39) Ali Hoca’nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. (40) Fakat, “Bozoyük” köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. (41) Eşek, ahırını beller gibi Namık Efendi’nin dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. (42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla Bozoyük’ten gelirdi.	Namık efendiye artgönderim yapan “ona” ve köye artgönderim yapan “oradan” zamirleri belirtik hâle getirilmiştir.

Bunu takiben eksilteli ifadelerin bir kısmı tamamlanarak daha açık yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan değişimler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Eksiltilerin Tamamlanması

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirim İşlemi
(30) Hayır, ben haklıyım. (31) Neye binayı yaparken sesini çıkar-mamış?	(30) Hayır, ben haklıyım. (31) Niye Huysuzoğlu binayı yaparken itiraz etmemiş?	(31) numaralı cümlede kast edilen kişi olan "Huysuzoğlu" eklenerek cümle tamamlanmıştır.
-- (34) Davadan vazgeçmem. --(35) Kaybedeceksin!..	-- (34) Davadan vazgeçmem. --(35) Davayı kaybedeceksin!..	"davayı" eklenerek eksilti tamamlanmıştır.
— (74) Evet, ama sen bana "Rüşvet düşmanıdır, kim hediye verirse haksız çıkar" dememiş miydin?	— (74) Evet, ama sen bana hâkim "Rüşvet düşmanıdır, kim ona hediye verirse haksız çıkar" dememiş miydin?	"hâkim" ve "ona" eklenerek eksilti tamamlanmış, sözü geçen kişinin hâkim olduğu daha açık hâle gelmiştir.

Daha sonra, metinde bulunan "böyle" ile yapılmış iki değiştirimli cümle incelenmiş, ilki değiştirilmezken ikincisi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir (Tablo 8'e bakınız).

Tablo 8. Değiştirimin Belirtik Yapılması

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirim İşlemi
(57) Ali Hoca: — Allah böyle doğruları dünyaya yüzünden eksik etmesin! diye dua etti.	(57) Ali Hoca: — Allah bu hâkim gibi dürüst insanları dünyadan eksik etmesin! diye dua etti.	"böyle" kelimesiyle yapılan değiştirimli ifade "hâkime" işaret ettiği için "hâkim"ve buna bağlı olarak "gibi" edatı eklenerek belirtik hâle getirilmiştir.

Uzun ya da karmaşık cümlelerin bölünmesi metin değiştiriminde yapılabilecek bir başka işlemdir. "Rüşvet" adlı hikâyeye incelendiğinde yalnızca birkaç tane uzun cümle olduğu görülmüştür. Bunların içinden anlamı sadeleştirmek adına değiştirilmesi gerektiği düşünülenler aşağıda yapılan işlemlerle sunulmuştur.

Tablo 9. Uzun Ve/Veya Karmaşık Cümlelerin Bölünmesi

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin
(4) Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü.	(4) Sonra gitti. (5) Açık kapıyı iterken, bir köylünün dükkâna geldiğini gördü. (6) Köylünün çantası omzunda idi. (7) Semerli atının yuları elinde idi. (8) Köylü, sarıklı, kısa boylu ve kiloluydu.
(41) Eşek, ahırını beller gibi onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi.	(41) Eşek, ahırını öğrendiği gibi onun dükkânını öğrenmişlerdi. (42) Hükümetteki her işleri için ona müracaatı alışkanlık hâline getirmişlerdi.
(82) Meydandaki büyük çınar ağaçlarının derin fısıltıları, kapıda ayakta duran Ali Hoca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyor, duvarlarına eski vilayet gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...	(82) Meydandaki büyük çınar ağaçlarının rüzgârda çıkardığı sesler, kapıda ayakta duran Ali Hoca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyordu. (83) Duvarlarına eski il gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...

Hikâyenin çözümlemesi sonucu elde edilen dilbilgisel eylem zamanlarının görünümüne bakıldığında bir zaman çekiminin B1 düzeyine uygun olmadığı görülmüş ve değiştirilmiştir. Bir başka cümledeki dilbilgisel zaman da öğretilmesi hedeflenen “diye” edatını da kullanarak çıkarımı daha belirtik yapmak için yeni- den yapılandırılmıştır.

Tablo 10. Dilbilgisel Eylem Zamanlarının Değiştirimi

Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan Değiştirim İşlemi
(38) Namık Efendi hakkı- sız davaları alamazdı .	(38) Namık Efendi hakkı- sız davaları almazdı .	Yeterlilik kipinin olumsuz hikâyesi C1 düzeyinde öğretildiği için bu çalışmanın hedef grubu olan B1 düzey öğrenciler bu cümleyi anlamayabilir. Bu nedenle “alamazdı” geniş zamanın hikâyesiyle çekimlenerek “almazdı” olarak B1 düzeyine uygun şekilde değiştirilmiştir.

(42) Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan **gelirdi**. Nihayet:

— (43) Pekâlâ, senin bu işine bakayım. (44) Kaybedince bana darılmayacaksınız! dedi.

(42) Kışlık tahılı da çoğunlukla Bozoyük'ten **geliyor diye** sonunda **davayı almayı kabul etti**.

— (43) Pekâlâ, senin bu işine bakayım. (44) Kaybedince bana darılmayacaksınız! dedi.

Bu üç cümleye bakıldığında avukatın tahıllarının gelmesini de içeren bir takım faydalardan dolayı davayı kabul ettiği çıkarımı yapılabilir. Geniş zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş olan yüklem "gelirdi"yi şimdiki zaman çekimiyle kullanarak ve öğretilmesi hedeflenen "diye"nin ve bu doğrultuda bağlaşıklığı sağlamak için "davayı almayı kabul etti" cümlesinin eklenmesiyle bu sebep-sonuç ilişkisi daha belirlik hâle gelmiştir.

Bu işlemler sonucu değiştirilen metnin tam hâli (Ek 2'ye bakınız) ekler bölümünde sunulmuştur. Yeniden yapılandırılan metnin kelime dağılımı incelendiğinde değiştirim sonucu metnin hacminin büyüyerek 484 kelimedenden 505 kelimeye çıktığı ve cümle sayısının da arttığı görülmektedir. Bu bulgular Durmuş'un da (2013a: 400) ifade ettiği gibi metin değiştirim sürecinde sadeleştirmenin zaman zaman genişletime dönüşerek metni büyüttüğünü göstermektedir.

Sonuç

Yabancı dil öğretiminde özgün malzeme kullanımı, yukarıda da ele alındığı gibi hedef dilin kültürel öğelerini içermeye, gerçek iletişim durumlarını yansıtmaya ve dilin doğal bağlamında kullanımını göstermeye gibi faydalarından dolayı yaygınlaşmıştır. Bu faydalardan dolayı yabancı dil öğretiminde özgün metnin kullanımı savunulsa da bu metinlerin, öğrencilerin düzeyine uymadığı zamanlarda dilsel girdiyi öğrenciye iletmede başarısız olduğu ve metnin anlaşılabilirliğinin kaybolduğu durumlar olmaktadır. Bunun önüne geçmek ve mümkün olduğunca öğrencileri özgün içeriğe maruz bırakmak için değiştirim işlemleri yapılmaktadır. Değiştirim için yapılandırma işlemleri kadar seçilen metin de önemlidir ve anlatı metinlerinin yabancı dil öğretiminde değiştirilebilecek en uygun metin türlerinden olduğu ileri sürülebilir. Bu süreçte, metin seçiminde dilbilgisel, konu-

sal ve işlenebilirlik açısından yukarda ele alınan söz varlığı ve sözdizimsel olarak öğrencilerin dil düzeyine uygunluk, evrensel temalar içeren ve derste kullanmaya uygun uzunlukta olması gibi ölçütlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu ölçütlere dayanan metin seçimi ve metnin yapısal özelliklerinin çözümlemesiyle hedef düzeye uygun bir değiştirim işleminin gerçekleştirilebileceği ve özgün metnin yapısı bozulmadan derste kullanılabilenine düşünölmektedir. Bu çalışmada, söz konusu ilkelere dayanarak “Rüşvet” adlı hikâye B1 düzeyine göre değiştirilmiş, öğrencilerin mevcut düzeyinin bir adım ötesindeki öğretilmesi hedeflenen yapı (i+1) olarak özgün metindeki “nedenleştirme “diye” edatı korunmuştur. Söz konusu metin uyarlama işleminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hikâye gibi anlatı metinlerinin öğrenci düzeyine göre değiştirilerek kullanılmasına örnek oluşturabileceği düşünölmektedir.

Kaynakça

- Al Azri, Rashid Hamed ve Al-Rashdi, Majid Hilal (2014). "The effect of using authentic materials in teaching". *International Journal of Scientific & Technology Research* 3 (10): 249-254.
- Aziz, Anealka, Chan Yuen Fook ve Zubaidah, Alsree (2010). "Scientific Structural Changes with- in Texts of Adapted Reading Materials". *English Language Teaching* 3 (4): 216-223.
- Bakan, Hande (2012). *Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Metin Dilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bakır, Sinan (2015). "Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Anlatıcı ve Bakış Açısı". *Türkiyat Mecmuası* 25: 31-60.
- Brown, Penelope ve Levinson, Stephen C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crossley, Scott A. (2018). Authentic and simplified texts. J. I. Liontas ve M. DelliCarpini (Ed) *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching* içinde (s. 1-7).
- Crossley, Scott A., David B. Allen ve Danielle S. Mcnamara (2011). "Text Readability and Intuitive Simplification: A Comparison of Readability Formulas". *Reading in a Foreign Language* 23 (1): 84-102.
- Dilidüzgün, Şükran (2008). *Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş, Mustafa (2013a). "Metin Değiştirimin Dilbilimsel Süreçleri Üzerine". *International Journal of Social Science* 6 (4): 391-408.
- Durmuş, Mustafa (2013b). "İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Sadeleştirilmiş Metin Sorunları Üzerine". *Bilgi* 65: 135-150.
- Durmuş, Mustafa (2019). Kültürel içeriklerin belirlenmesi ve sunumunda yeterlilik. *Dil öğretiminde öğretici yeterlilikleri ve pedagojik muhakeme becerisi* içinde (s. 51-74). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Eziler Kıran, Ayşe (2015). Anlambilim ve dil öğretimi. Ece Korkut ve İrem Onursal Ayırır (Ed.), *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi* içinde (s. 63-101). Ankara: Seçkin.
- Harmer, Jeremy (1991). *The practice of English language teaching*. London: Longman Group UK Limited.
- Korkut, Ece (2015). Metin dilbilimi ve dil öğretimi. Ece Korkut ve İrem Onursal Ayırır (Ed.), *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi* içinde (s. 159-188). Ankara: Seçkin.
- Kramsch, Claire (2013). "Culture in Foreign Language Teaching". *Iranian Journal of Language Teaching Research* 1 (1): 57-78.

- Krashen, Stephen (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon.
- Labov, William (1972). The transformation of experience in narrative syntax. William Labov (haz) içinde *Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular*, ss. 354-396.
- Oh, Sun-Young (2001). "Two Types of Input Modification and EFL Reading Comprehension: Simplification versus Elaboration". *Tesol Quarterly* 35 (1): 69-96.
- Özmen, Ceren (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirm Teknikleriyle Hikâyelerin Yeniden Oluşturulması*. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Ros i Solé, Cristina (2007). "Language Learners' Sociocultural Positions in The L2: A Narrative Approach". *Language and Intercultural Communication* 7 (3): 203-216.
- Safari, Mahmood ve Montazeri, Mana Mohaghegh (2017). "The Effect of Reducing Lexical and Syntactic Complexity of Texts on Reading Comprehension". *Journal of Teaching Language Skills* 36 (3): 59-83.
- Searle, John. R. (1979). *Expression and Meaning: Studies in The Theory of Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Seyfettin, Ömer. *Ömer Seyfettin Türk Klasikleri Seçme Hikâyeler* MEB Yayınları S: 151
- Taşıgüznel, Selver (2004). "İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Öğretici Nitelikli Metinlerdeki Eşdizimsel Örüntülemelerin Görünümleri". <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/123456789/62464> (Erişim Tarihi: 08.01.2020) 72-87.
- Ülper, Hakan (2010). Okuma Anlamlandırma Sürecini Etkileyen Metinsel Etmenler, *Okuma ve Anlamlandırma Becerilerinin Kazandırılması* içinde, Anlara: Nobel Yayıncılık, s. 100-117.
- Wardhaugh, Ronald ve Janet M. Fuller (2015). *An introduction to sociolinguistics*. West Sussex: Blackwell Publishing.
- Yano, Yasukata, Michael H. Long ve Steven Ross (1994). "The Effects of Simplified and Elaborated Texts on Foreign Language Reading Comprehension". *Language Learning* 44: 189-219.
- Yazıcı, Nermin (2013). "Deli Dumrul'da Anlatının Düzenlenişi ve Retorik Őemanın Görünümü". *Milli Folklor* 25 (98): 87-99.
- Yazıcı, Nermin (2017). "Kurmaca Anlatılarda Kahramanın Sunumu: Metinleştirme Stratejisi Olarak Gönderim Ve Eksiltme". *Türkbilig* 34: 117-134.
- Yemenici, Alev (1996). "Söylem Çözümlemesi: Türk, İngiliz ve Amerikan Kùltürlerinde Anlatılan Hikâyelerin Kùltürel Bir Çerçeve İçinde İncelenmesi". *Dilbilim Araştırmaları* 37-57.
- Yule, George (1996). *Pragmatics*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Ekler

Ek 1: Özgün metin

RÜŞVET

Ömer Seyfettin

Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere düşen gölgelerini alacalandırarak, fısıldıyorlardı. Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu. Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtlarını uçmasın diye zümrüt bir kameriye benzeyen küçük dükkânının camlarını indirdi. Sonra gitti, açık kapıyı iterken heybesi omuzunda, semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü:

— Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle vakitsiz ne arıyorsun burada? Daha pazara iki gün var..

Köylü, siyah sivri iki noktaya benzeyen mini mini gözlerini daha fazla küçülterek:

— Aleyküm selam, Namık Efendi! Belaya düştüm. Bir dava için geliyorum...

diye başını salladı.

— Ey, gel, biraz konuşalım bakalım.

— Konuşalım.

— Derdini anlat bana bakayım.

— Senden başka zaten kime anlatacağım?

Atının yularını peykenin destek direğine bağladı. Küçük dükkâna girdi. Ceviz yazıhanenin sağındaki hasırlı alçak sedire oturdu. Heybesini yanına koydu. Namık Efendi'nin uzattığı tabakadan sigara sararken davasını anlattı. Hasmı, köyün muhtarı Huysuzoğlu'ydu. Ona ait bir arsanın üzerine Ali Hoca vaktiyle bir bina yaptırmıştı. Şimdi o, neden sonra bu binayı kabullenmeye kalkıyordu. Hâlbuki bina kimin ise yerde onun demektir...

Namık Efendi kır sakalını kaşıdı. Gözlüğünün üstünden bakarak:

— Sen haksızsın Ali Hoca! dedi.

— Haksız mıyım?

— Evet.

— Hayır, ben haklıyım. Neye binayı yaparken sesini çıkarmamış?

— Çıkarmasın.

— Ben haklı olduğumu biliyorum, Namık Efendi. Davadan vazgeçmem.

— Kaybedeceksin!

— Edeyim, zararlı yok. Ama davadan vazgeçmem.

Namık Efendi haksız davaları alamazdı. Ali Hoca'nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. Fakat "Bozoyuk" köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. Eşek ahırını beller gibi

onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. Kışlık zahîresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi. Nihayet:

- Pekâlâ, senin bu işine bakayım. Kaybedince bana darılmayacaksın! dedi.
- Darılmam, ama neye kaybedeceksin?
- Çünkü haksızsın.
- Hâkime güzel bir koç göndersem?..
- Ne?..
- O vakit davayı kazanamaz mıyım?
- O vakit hiç şüphesiz kaybedersin işte!..
- Niçin?
- Yeni hâkim senin bildiğin adamlardan değil...
-

Ali Hoca avukatının heyecanını anlayamıyordu. Ondan yeni hâkimin methini uzun uza-dıya dinledi. Bu zat rüşvetin, hediyein korkunç bir düşmanymış! En haklı bir davacı kendisi-ne rüşvet vermeye teşebbüs etse o saatte onu haksız çıkarırmış! Ali Hoca:

- Allah böyle doğruları dünya yüzünden eksik etmesin!
- diye dua etti. Namık Efendi:
- Âmin, âmin! dedi.

Davaya, doğruluğa dair bir saat kadar konuştular. Vekâlet için anlaştılar. Avukat ümit-sizdi. Bu işi hatır için alıyordu. Haksızlık o kadar meydanda idi ki...

İki hafta sonra, aynı saatte Ali Hoca, yeşil boyalı dükkânın kapısında göründü. Namık Efendi bir arzuhâl yazıyordu. Gözlüğünün üstünden müşterisini görünce güldü:

- Hoşgeldin be! Ne dersin, davayı kazandık!

Dedi. Bu kadar haksız bir hükmü hâkimin nasıl verdiğiğine bir haftadır şaşırıyordu. Ali Hoca soğukkanlı:

- Benim gönderdiğim koç sayesinde kazandık! cevabını verdi.
- Ne!.. Sen hâkime bir koç mu gönderdin?
- Evet.
- Buna cesaret ettin ha...
- Evet, ama sen bana “Rüşvet düşmanıdır, kim hediye verirse haksız çıkar” dememiş

miydin?

- Evet.
- Ben de koçu gönderirken kendi ismimi vermedim.
- Ya ne yaptın?
- Hasmım, muhtar Huysuzoğlu’nun ismini verdim.
- !!!...

İhtiyar avukatın kalem elinden düştü. Arkasına dayandı. Karşısında parlayan mini mini siyah gözlere bakakaldı. Meydandaki büyük çınar ağaçlarının derin fısıltıları, kapıda ayakta duran Ali Hoca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyor, duvarlarına eski vilayet gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...

Ek 2:**Değiştirilmiş metin****RÜŞVET**

Ömer Seyfettin

Çarşı meydanındaki büyük çınar ağaçlarının gölgeleri rüzgârla hareket ediyordu. Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu. Avukat Hacı Namık Efendi, kâğıtları uçmasını diye yeşil bir çardağa benzeyen küçük dükkânının camlarını indirdi. Sonra gitti. Açık kapıyı iterken bir köylünün dükkâna geldiğini gördü. Köylünün çantası omzunda idi. Semerli atının yuları elinde idi. Köylü, sarıklı, kısa boylu ve kilolu. Namık Efendi:

— Merhaba Ali Hoca, dedi, böyle uygun olmayan bir zamanda ne arıyorsun burada? Daha pazara iki gün var...

Köylü, siyah sivri iki noktaya benzeyen mini mini gözlerini daha fazla küçülterek:

— Aleyküm selam, Namık Efendi! Bir bela var. Bir dava için geliyorum... diye başını salladı.

— Tamam, gel, biraz konuşalım bakalım.

— Konuşalım.

— Derdini anlat bana bakayım.

— Senden başka zaten kime anlatacağım?

Atının yularını tahta sedirin destek direğine bağladı. Küçük dükkâna girdi. Ceviz yazıhanenin sağındaki hasırlı alçak sedire oturdu. Çantasını yanına koydu. Namık Efendi'nin uzattığı sigara kutusundan sigara sararken davasını anlattı. Düşmanı, köyün muhtarı Huysuzoğlu'ydu. Huysuzoğlu'na ait bir arsanın üzerine Ali Hoca bir bina yaptırmıştı. Şimdi Huysuzoğlu, arsa kendisinin diye bu binayı sahiplenmek istiyordu. Hâlbuki bina kimin ise yer de onun demekti...

Namık Efendi kır sakalını kaşdı. Gözlüğünün üstünden bakarak:

— Sen haksızsın Ali Hoca! dedi.

— Haksız mıyım?

— Evet.

— Hayır, ben haklıyım. Niye Huysuzoğlu binayı yaparken itiraz etmemiş?

— Etmesin.

— Ben haklı olduğumu biliyorum, Namık Efendi. Davadan vazgeçmem.

— Davayı kaybedeceksin!

— Edeyim, zararı yok. Ama davadan vazgeçmem.

Namık Efendi haksız davaları almazdı. Ali Hoca'nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. Fakat "Bozoyük" köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. Eşek ahırını öğrendiği gibi onun dükkânını öğrenmişlerdi. Hükümetteki her işleri için ona müracaatı alışkanlık hâline getirmişlerdi. Kışlık tahılı da çoğunlukla Bozoyük'ten geliyor diye sonunda davayı almayı kabul etti.

— Pekâlâ, senin bu işine bakayım. Kaybedince bana darılmayacaksın! dedi.

— Darılmam, ama niye kaybedeceksin?

— Çünkü haksızsın.

— Hâkime güzel bir koç göndersem?..

— Ne?..

— O vakit davayı kazanamaz mıyım?

— O vakit hiç şüphesiz kaybedersin işte!..

— Niçin?

— Yeni hâkim senin bildiğin adamlardan değil..

—

Ali Hoca avukatının heyecanını anlayamıyordu. Ondan yeni hâkimin övülmesini uzun uzun dinledi. Bu kişi rüşvetin, hediyein korkunç bir düşmanıymış! En haklı bir davacı kendisine rüşvet vermeyi denese onu haksız çıkarırmış. Ali Hoca:

— Allah bu hâkim gibi dürüst insanları dünyadan eksik etmesin! diye dua etti. Namık Efendi:

— Âmin, âmin! dedi.

Davaya, doğruluğa dair bir saat kadar konuştular. Vekâlet için anlaştilar. Avukat ümitsizdi. Bu işi hatır için alıyordu. Haksızlık o kadar meydanda idi ki...

İki hafta sonra, aynı saatte Ali Hoca, yeşil boyalı dükkânın kapısında görüldü. Namık Efendi bir dilekçe yazıyordu. Gözlüğü'nün üstünden müşterisini görünce güldü:

— Hoşgeldin! Davayı kazandık! dedi. Bu kadar haksız bir kararı hâkimin nasıl verdiği-ne bir haftadır şaşıyordu. Ali Hoca soğukkanlı:

— Benim gönderdiğim koç sayesinde kazandık! cevabını verdi.

— Ne!.. Sen hâkime bir koç mu gönderdin?

— Evet.

— Buna cesaret ettin ha...

— Evet ettim. Ama sen bana hâkim "Rüşvet düşmanıdır, kim ona hediye verirse haksız çıkar" dememiş miydin?

— Evet.

— Ben de koçu gönderirken kendi ismimi vermedim.

— Ya ne yaptın?

— Düşmanım, muhtar Huysuzoğlu'nun ismini verdim.

— !!!...

İhtiyar avukatın kalem elinden düştü. Arkasına dayandı. Karşısında parlayan mini mini siyah gözlere bakakaldı. Meydandaki büyük çınar ağaçlarının rüzgârda çıkardığı sesler, kapıda ayakta duran Ali Hoca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyordu. Duvarlarına eski şehir gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığın içini dolduruyordu...